

1. Referentie

Referentie	Van Hemel, L. & Struyven, L. (2008). De harde kant van activering door de bril van de jongeren? <i>Over-Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE</i> , 18, (3-4), 68-75.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

De kwetsbaarheid waarmee laaggekwalficeerde jongeren de arbeidsmarkt betreden is een blijvende zorg van menig beleidsmaker, consulent, middenvelder of burger in het algemeen. Ook in Vlaanderen blijft de jeugdwerkloosheid in het brandpunt van het arbeidsmarktbeleid staan, niet zozeer vanwege de omvang van het probleem dan wel de hardnekkigheid ervan bij de laaggeschoolden. In Vlaanderen wordt sinds 2004 sterk ingezet op de activering van jongeren door een combinatie van begeleiding en controle: alle jongeren wil men een passend begeleidingsaanbod bieden, en dit gaat gepaard met meer controle op de beschikbaarheid van de werklozen voor de arbeidsmarkt. Dit artikel belicht de rol van sancties in het activeringsbeleid vanuit een bottom-up perspectief, namelijk dat van de laaggeschoolde jongeren zelf. Gegevens worden verkregen door de afname van semi-gestructureerde diepte-interviews bij 22 werkloze en laaggeschoolde jongeren. Uit de resultaten blijkt de activeringsaanpak op een behoorlijk draagvlak te kunnen rekenen bij de bevraagde jongeren, ook al komen ze vaak in aanraking met de harde kant van het activeringssysteem. Het feit dat men op het leefloon kan terugvallen en de blijvende inspanningen van het beleid om gesanctioneerde jongeren naar de arbeidsmarkt te begeleiden spelen daarbij dan een rol. Al bij al worden de twee kanten van activering, nl. begeleiden en sanctioneren dus redelijk goed in balans gehouden. Wel releveert dit onderzoek dat er een groot gebrek is aan informatie en communicatie over de sanctionerende aanpak. Hier ligt een taak voor de officiële instanties, maar eveneens voor de vakbonden en andere middenveldorganisaties die dicht bij de werklozen staan.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Werk
Trefwoord(en)	Werkloosheid, arbeidsmarkttransitie, opleidings- en tewerkstellingsinitiatieven, kansenongelijkheid

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Line Van Hemel & Ludo Struyven. HIVA Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving K.U.Leuven Parkstraat 47 – 5300 B-3000 Leuven tel. +32 (0)16 32 33 33 fax +32 (0)16 32 33 44 hiva@kuleuven.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvragen	1) Hoe percipiëren de jonge, laaggeschoolde werkzoekende de activeringsaanpak die centraal staat in het Jeugdwerkplan van 1 januari 2008? 2) Welke jongeren worden gesanctioneerd? 3) Hoe reageren de jongeren op een sanctie en wat gebeurt er eens de jongere een sanctie heeft opgelopen? 4) Helpt de sanctie(dreiging) om werk te zoeken?
Hypothesen	1) De jonge laaggeschoolde werkzoekende toont weinig begrip voor de harde aanpak en verzet zich er radicaal tegen.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwalitatief onderzoek door middel van semi-gestructureerde diepte-interviews
Onderzochte groep	22 jongeren werden bevraagd. Deze jongeren werden verzameld via de 'sneeuwbalmethode' en via de formele weg, nl. de trajectbegeleider. Van de 22 jongeren waren er elf werkzoekend en elf werkend (waarvan vier in een werkervaringsproject) op het moment van het interview.
Bereik	Regionaal

7. Resultaten

Onderzoeksvraag 1	Geen enkele respondent stelt de premisse van het activeringsbeleid in vraag. De respondenten geven wel aan dat de beoordeling van iemands zoekinspanningen een subjectieve aangelegenheid is en dat de druk om werk te zoeken aan hun eigen voorkeuren voorbij gaat. Onbegrip voor het activeringsbeleid wordt vooral geuit wanneer de sanctie(dreiging) op de eigen situatie betrekking heeft. Jongeren die geschorst werden geven aan dat het activeringsbeleid onvoldoende ruimte laat voor een persoonlijke aftoetsing. Zij willen dat er vanuit hun vraag wordt gewerkt en niet vanuit het aanbod van vacatures. Vacatures 'opdringen' heeft veeleer een averechts effect en riskeert dat de jongere afhaakt van de begeleiding. Jongeren die de studies willen hervatten of zelfstandig ondernemer willen worden, geven aan op weinig bijval van de consultants te kunnen rekenen.
Onderzoeksvraag 2	Van de 22 jongeren waren er zeven in het recente of verdere verleden gesanctioneerd door de RVA. Eén jongere werd gesanctioneerd door het OCMW. Opvallend is dat de helft van de jongeren herhaaldelijk in aanraking is gekomen met sancties. Het gaat in eerste instantie om langdurig werkzoekenden met weinig werkervaring (4/8) en jongeren met veel werkervaring maar een wisselende loopbaan (4/8). De officieel geregistreerde redenen zijn als volgt verdeeld. In de meeste gevallen is de sanctie het gevolg van een afwezigheid zonder geldige redenen) gevolgd door werkweigering of weigering om in te gaan op een bemiddelingsaanbod. Eén jongere werd geschorst omdat hij administratief in gebreke werd gesteld. Twee jongeren liepen een definitieve uitsluiting op.
Onderzoeksvraag 3	Wat betreft de reactie van jongeren op een sanctie viel op hoe weinig zij wisten wat er te gebeuren stond. Vele geïnterviewde jongeren voelden zich 'overvallen' door het systeem. Zij realiseerden zich niet wat er op het spel stond. Zij waren slecht geïnformeerd. Een deel van de jongeren is niet mee met het activeringsbeleid en realiseerde zich niet dat hen een schorsing boven het hoofd hing. Voor jongeren in wachttijd geldt dat ze soms eenvoudigweg niet weten dat er een sanctie voltrokken is. De helft van de gesanctioneerde jongeren weet niet dat ze kunnen worden bijgestaan door de vakbond. Voor hen is de ervaring met de vakbond beperkt tot de uitbetaling van de uitkering of ze kennen het syndicaat niet en zijn aangesloten bij de hulpkas. Een sanctie kan ook voltrokken worden wanneer de jongere de afspraken vastgelegd in de trajectovereenkomst niet nakomt. De geïnterviewde jongeren wisten in het beste geval dat ze een trajectovereenkomst hadden ondertekend. Geen enkele jongere kon zich de inhoud ervan herinneren. Dit wijst erop dat het vastleggen van afspraken in een overeenkomst te weinig besproken wordt.

	Na de sanctie reageerden twee free riders eerder onverschillig op de sanctie. Ze kunnen meestal terugvallen op de ouders waardoor ze weinig financiële druk ervaren. Drie van de acht jongeren ondernamen effectief stappen om de schorsing te ontlopen. Zij riepen (weliswaar vruchteloos) de hulp in van de vakbond of tekenden beroep aan tegen de beslissing. Drie jongeren klopten aan bij het OCMW (één tot tweemaal toe).
Onderzoeksvraag 4	De meeste jongeren die anticiperen op een sanctie doen dit door bereidwillig mee te werken met de bemiddelingsinstanties. De sanctiedreiging kan de beweegreden zijn tot medewerking. Eens een eerste sanctie(dreiging) zich heeft voorgedaan, anticipeert een deel van de jongeren wel op een volgende sanctie(dreiging) door intensiever naar werk te zoeken en bereidwillig mee te werken met de VDAB. Daarnaast suggereert dit artikel de grote kans op herhaalde sancties. Bij de helft van de jongeren blijft het niet bij één keer. Dit wijst erop dat een sanctiedreiging niet (onmiddellijk) tot gedragsverandering leidt. Vooral meisjes, jongeren in financieel penibele situaties en jongeren die intensieve zoekinspanningen leveren, ervaren de activeringsdruk als erg benauwend.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Bibliografie